

Sollen

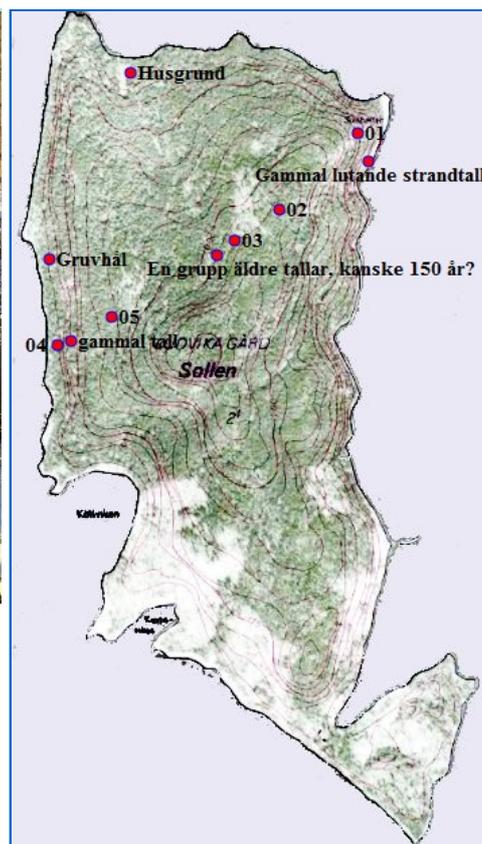
Några dendrokronologiska och andra noteringar

av Torbjörn Axelson, febr 2013

Den 23 januari 2013 tog jag mig på skidor från Sörvik över isen till norra delen av ön Sollen. I snön fanns gott om lodjursspår. Skogen, som domineras av gamla granar, är välbevarad, och innehåller inte många avverkningsstubbar. Jag tog fem dendrokronologiska prov, alla i tallar. På grund av kylan är det svårt att ta prov i levande träd med tillväxtborrh. Splintveden innehåller mycket is, och smulas oftast sönder. De två första proven tog jag ur torrtrallar, som jag bedömde var ungefär jämgamla med den omkringstående skogen. I provet från den första torrtrallen finns ringar från 1856 (ej märke, miss med 14 mm) till 1993, och en barkskada av okänd orsak från högsommaren 1951.¹ Som planta och ungt träd tycks det ha stått undertryckt, och uppnådde 1,6 m omkring 1840 (att döma av tätheten i den innersta delen bör ca 15 ringar vara omätta). I provet från den andra torrtrallen finns ringar från 1878 till våren 1991. Detta träd stod som planta mera fritt, och uppnådde 1,3 m omkring 1876. Det tredje provet tog jag för att försöka datera körskadorna i en levande tall intill en stig i nordlig riktning. Proven blev inte optimala, men ger en sannolik datering av körskadorna till troligast 1945/46. Tallen uppnådde brösthöjd ca 1835. Jag följde stigen mot norr, och kom då fram vid lämningarna efter en gårdsplats. Därifrån gick jag utmed stranden. Tyvärr var jag inte medveten om gruvhålet, som jag därför gick förbi utan att upptäcka. Efter stranden såg jag ett antal gamla strandtallar. En av dem, möjligen den grövsta?, tog jag ett prov i, 1,0 m över marken. Ytveden smulades, men eftersom trädet levde var de förlorade ringarna inte så intressanta. Äldsta uppmätta ringen är från 1703, men jag missade mörken med så mycket som ca 40 mm!, vilket gör att det skulle kunna fattas så mycket som upp mot omkring 100 ringar. Trädet kan därför eventuellt ha vuxit ända sedan början av 1600-talet! Ytterligare ett prov borde tas ur detta och några liknande träd. Några meter ifrån trädet låg för övrigt kadavret efter en älgkalv, och rikligt med lodjursspår omkring.

Den gamla tallen på västra stranden (slln04) har vuxit sedan 1600-talet. (Borrskafet är ca 40 cm.)

Proven 01-05, och några andra noterade platser.

Jag fortsatte tvärs över ön, för att leta reda på mina skidor, som jag lämnade innan jag gav mig upp i den branta terrängen. På väg upp noterade jag ytterligare en mycket gammal tall. En bit längre upp fanns en grupp resliga furor. Ett prov i en av dem visade att åtminstone denna uppnått brösthöjd omkring 1881 och denna ålder (ca 140 år) är kanske representativ för de större tallarna på denna del av ön. Väl nere på isen på andra sidan såg jag en imponerande, och kraftigt lutande gammal tall, vilken borde provtas, helst med flera prov, för att undersöka de asymmetrier som kan avslöja vid vilken eller vilka tidpunkter lutningen uppstått.

60.18473, 15.12038 (WGS 84)	slln01: torrtrall (ca 1840) - 1856 - 1993. Ljud daterat hög/sensommar 1951. 1.6 m över mark
60.18286, 15.11646 (WGS 84)	slln02: torrtrall (ca 1876) - 1878 - vår 1991
60.18211, 15.11417 (WGS 84)	slln03: Levande tall med körskadorna (sannolikt 1945/46). (ca 1835) - 1838 - 1945 (skada).
60.17960, 15.10531 (WGS 84)	slln04 Levande tall växande 10 m från stranden. Prov taget 1.0 m över mark. (1620?) - 1703 - 1982 - (2012).
60.18026, 15.10800 (WGS 84)	slln05 prov i levande, stor tall. 1881 - 2009 - (2012)
60.17968, 15.10601 (WGS 84)	gammal tall (ej provtagen)
60.18176, 15.11333 (WGS 84)	En grupp äldre tallar kanske 150 år?
60.18404, 15.12091 (WGS 84)	Gammal, lutande strandtall (en provtagen).
60.18618, 15.10897 (WGS 84)	husgrund på kulturmark
60.18167, 15.10492 (WGS 84)	gruvhål

Noter

- ¹ Provhöjden 1,6 m valdes för att kunna datera barkskadan.

PDF-kopia av <http://taxelson.se/dendro/obj/sollen.htm>. Denna och andra dendrokronologiska studier av T. Axelson återfinns på taxelson.se/dendro/obj/

Mätvärden (rådata)

slln0	1 Sollen, Ludvika											PISY
slln0	2 Sweden											1703 2009
slln0	3 T. Axelson											
slln01a	1856	63	58	86	92							
slln01a	1860	91	107	114	95	72	84	86	63	65	56	
slln01a	1870	89	84	67	73	74	69	44	33	54	42	
slln01a	1880	55	40	57	31	72	73	101	95	61	94	
slln01a	1890	134	128	110	79	115	84	116	139	245	244	
slln01a	1900	217	146	122	170	139	115	161	138	157	173	
slln01a	1910	195	167	166	229	190	219	201	189	214	191	
slln01a	1920	192	227	203	223	168	194	190	187	114	165	
slln01a	1930	208	250	441	394	393	375	305	307	254	256	
slln01a	1940	287	315	254	245	245	249	306	244	225	157	

slln01a	1950	127	134	90	129	136	80	78	66	64	33
slln01a	1960	32	31	32	32	34	29	35	29	28	20
slln01a	1970	23	44	54	40	28	40	37	28	29	44
slln01a	1980	44	39	37	55	49	49	59	63	75	55
slln01a	1990	88	71	41	39	999					
slln01a	####	DISTANCETOPITH=14									
slln02a	1880	525	267	401	226	232	139	141	134	124	142
slln02a	1890	181	217	155	125	170	113	151	92	138	162
slln02a	1900	116	101	109	112	75	84	87	95	140	103
slln02a	1910	123	89	100	108	86	134	115	117	158	148
slln02a	1920	147	179	180	149	157	153	125	157	104	150
slln02a	1930	121	103	122	91	110	99	127	125	151	135
slln02a	1940	123	137	111	90	103	157	93	133	74	79
slln02a	1950	70	82	123	161	125	164	146	153	142	95
slln02a	1960	115	143	106	78	82	126	99	82	71	35
slln02a	1970	40	39	62	76	77	54	39	57	53	56
slln02a	1980	57	40	38	42	46	46	35	999		
slln02a	####	DISTANCETOPITH=19									
slln02b	1880	437	283	345	251	278	174	177	146	114	134
slln02b	1890	182	241	183	121	202	142	177	126	171	172
slln02b	1900	156	119	108	128	104	100	96	107	126	133
slln02b	1910	183	156	181	145	112	109	127	129	140	157
slln02b	1920	219	231	177	179	187	209	180	210	149	212
slln02b	1930	150	144	176	79	125	141	116	122	172	168
slln02b	1940	141	135	147	130	101	150	136	144	125	144
slln02b	1950	116	143	164	188	136	171	168	236	186	123
slln02b	1960	101	113	119	144	141	131	101	108	105	65
slln02b	1970	47	32	82	100	91	86	83	90	81	95
slln02b	1980	110	95	91	104	117	74	98	88	85	66
slln02b	1990	39	999								
slln02b	####	+ofullst									
slln02b	####	DISTANCETOPITH=19									
slln03a	1838	358	431								
slln03a	1840	304	227	286	247	305	279	282	215	224	244
slln03a	1850	231	221	243	111	198	237	193	270	250	222
slln03a	1860	230	266	289	239	277	286	282	206	159	163
slln03a	1870	163	115	141	122	131	115	70	62	131	94
slln03a	1880	129	87	148	102	159	124	106	118	111	117
slln03a	1890	134	140	216	246	317	216	247	160	138	166
slln03a	1900	125	120	72	93	101	83	87	123	158	129
slln03a	1910	133	116	152	165	180	151	166	259	265	271
slln03a	1920	215	286	287	260	262	204	142	188	177	194
slln03a	1930	149	138	151	109	91	128	115	106	229	339
slln03a	1940	175	123	123	101	87	112	999			
slln03b	1864	265	261	249	208	153	154				
slln03b	1870	154	116	137	124	149	101	85	75	107	98
slln03b	1880	136	79	139	90	136	117	122	84	97	101
slln03b	1890	135	222	256	233	276	216	185	144	137	147
slln03b	1900	157	122	89	106	109	73	95	87	111	134
slln03b	1910	292	322	294	307	248	216	187	225	219	236
slln03b	1920	220	292	349	362	345	285	178	205	172	174
slln03b	1930	183	169	216	187	161	159	128	134	185	231
slln03b	1940	108	105	91	91	999					
slln03b	####	DISTANCETOPITH=37									
slln04a	1706	41	37	23	17						
slln04a	1710	24	35	34	33	31	37	36	35	43	26
slln04a	1720	56	58	45	41	26	36	37	25	32	28
slln04a	1730	30	26	26	47	45	39	33	46	62	48
slln04a	1740	40	43	62	60	40	59	45	46	38	36
slln04a	1750	43	23	23	31	20	22	23	29	29	36
slln04a	1760	28	23	20	21	20	23	26	23	20	15
slln04a	1770	15	11	13	4	12	11	5	3	-999	20
slln04a	1780	17	18	33	36	82	75	94	81	82	90
slln04a	1790	72	124	151	101	149	86	77	77	74	78
slln04a	1800	76	74	79	81	92	75	73	70	51	62
slln04a	1810	45	57	43	57	36	38	30	51	42	43
slln04a	1820	47	45	41	53	56	59	85	58	97	61
slln04a	1830	51	46	49	50	76	55	61	66	56	44
slln04a	1840	29	23	32	43	58	59	75	56	52	64
slln04a	1850	65	64	41	17	28	44	26	24	28	46
slln04a	1860	56	57	34	35	40	45	47	27	25	32
slln04a	1870	44	39	53	87	188	165	106	90	89	60
slln04a	1880	61	59	77	47	69	56	59	75	56	61
slln04a	1890	57	52	52	92	162	110	79	43	64	66
slln04a	1900	66	72	66	71	60	49	42	47	47	38
slln04a	1910	51	41	57	46	41	37	58	57	54	56
slln04a	1920	71	71	61	51	41	40	38	48	29	34
slln04a	1930	32	31	36	25	36	57	52	46	75	93
slln04a	1940	72	31	66	66	70	70	67	58	48	55
slln04a	1950	62	61	69	89	88	76	66	73	75	64
slln04a	1960	68	55	65	53	52	91	61	105	96	75
slln04a	1970	70	76	110	116	96	103	72	65	64	91
slln04a	1980	89	103	103	999						
slln04a	####	DISTANCETOPITH=38									
slln04b	1703	31	25	33	32	32	18	16			
slln04b	1710	25	31	30	31	23	27	34	27	30	20
slln04b	1720	30	32	31	24	17	25	19	23	23	27
slln04b	1730	26	23	27	49	51	54	39	50	71	56
slln04b	1740	40	43	52	55	37	54	38	33	29	25
slln04b	1750	30	24	23	22	21	25	24	41	34	35
slln04b	1760	21	20	25	20	34	29	46	50	47	37
slln04b	1770	43	31	37	25	8	22	43	41	49	81
slln04b	1780	37	26	41	35	63	76	46	100	111	97
slln04b	1790	127	146	123	98	163	101	125	133	126	77
slln04b	1800	122	113	98	76	76	54	56	46	38	54
slln04b	1810	45	56	53	69	54	66	66	64	82	76
slln04b	1820	68	89	71	81	82	70	59	60	94	69
slln04b	1830	99	99	38	30	39	66	99	190	129	59
slln04b	1840	83	48	78	83	90	64	85	73	97	87
slln04b	1850	66	82	66	28	60	32	53	50	40	50
slln04b	1860	64	55	53	36	28	31	35	37	38	40
slln04b	1870	48	48	82	72	80	70	43	45	63	52
slln04b	1880	61	44	98	31	55	58	74	74	74	78
slln04b	1890	86	80	106	139	183	113	128	88	114	108
slln04b	1900	99	82	63	69	83	61	59	59	57	41
slln04b	1910	65	49	49	51	999					
slln04b	####	DISTANCETOPITH=36									
slln05a	1884	396	318	410	324	316	249				
slln05a	1890	324	375	328	287	277	247	283	205	257	182
slln05a	1900	120	120	122	119	112	124	143	111	125	102
slln05a	1910	156	126	160	155	108	64	76	76	90	70
slln05a	1920	80	106	69	104	104	110	98	94	143	188
slln05a	1930	268	234	303	165	177	164	165	135	150	177
slln05a	1940	132	152	191	208	199	193	197	132	161	143
slln05a	1950	156	188	205	200	195	182	134	168	155	157
slln05a	1960	87	91	116	86	120	161	175	257	247	177
slln05a	1970	146	135	175	222	216	170	146	129	159	178
slln05a	1980	183	149	167	217	252	293	325	304	287	248
slln05a	1990	231	170	150	134	123	86	69	97	90	116
slln05a	2000	132	181	195	149	140	129	104	151	133	174
slln05a	2010	999									
slln05b	1881	386	514	380	408	344	300	220	187	159	
slln05b	1890	193	243	166	156	198	169	221	174	197	187
slln05b	1900	128	102	94	104	85	86	103	104	117	72
slln05b	1910	90	86	72	79	81	68	91	95	80	79
slln05b	1920	80	101	105	85	83	83	84	73	77	127

```
slln05b 1930 139 123 107 91 122 107 103 112 169 210
slln05b 1940 114 122 173 140 211 999
slln05b ##### DISTANCETOPITH=9
```